

Daar is ook een app voor!

Over medische bibliotheken,
mobiel en apps

Het is een feit dat in de medische wereld de inzet en toepassing van mobiele apparaten al jaren gemeengoed is. Innovaties in de gezondheidszorg zijn veelal ontstaan met behulp van nieuwe technologieën. De eerste artsen met een Persoonlijke Digitale Assistent (PDA) liepen al jaren geleden rond op de afdelingen in het Universitair Medisch Centrum Groningen. De bibliotheek was toen nog voornamelijk bezig om de omslag te maken naar 'alles digitaal', met als uitgangspunt dat alles webbased moest en zou worden, zonder zich druk te maken over mobiele platformen en formaten en/of standaarden. In de beginjaren werd er geprobeerd om vanuit het ziekenhuis een standaard op te leggen voor een PDA, maar de komst van de iPhone, andere smartphones en natuurlijk de iPad haalde dit principe hard onderuit.

Welke rol kan de medische bibliotheek spelen in het dynamische, complexe speelveld van de patiëntenzorg, het medische onderzoek en onderwijs? Er zijn veel mogelijkheden en er wordt binnen de Centrale Medische Bibliotheek van het UMCG driftig geëxperimenteerd. Ook is het van belang te anticiperen op ontwikkelingen die nog op de medische informatieomgeving af gaan komen.

Guus van den Brekel

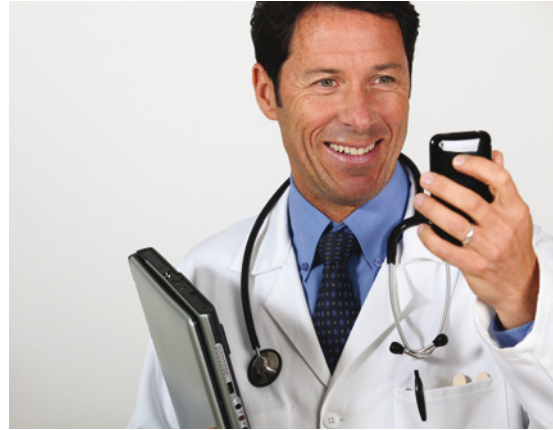
Het nut van mobiel

Binnen een grote complexe organisatie zijn vele administratieve procedures, afspraken en protocollen ondersteund door – via het netwerk aangeboden – technische oplossingen voor het beheer van al die informatie en bedrijfsprocessen. Waar die PDA's nog een ondersteunende rol hadden, een draadloos verlengstuk van de gestandaardiseerde werkplek met gelimiteerde functionaliteit, gaf de iPhone de gebruiker – vergelijkbaar met de web2.0-ontwikkeling – meer autonomie en veel meer gemak in onder andere de bediening met aanraken en gebaren. De explosieve groei van draadloos snel internet, maar vooral de introductie van de iPad kan gezien worden als regelrechte 'disruptive technology'. Het motto 'als het kan, dan moeten we het ook doen', dat binnen innovatieve medische behandelingen vaak gehoord is, kan nu ook door de individuele medewerkers toegepast worden op de gehele werkwijze en communicatie (ook richting patiënten), in plaats van volledig afhankelijk te zijn van door IT ingevoerde standaarden.

Bibliotheek moet faciliteren

De rol van *medische bibliotheken* in patiëntenzorg, medisch onderzoek en onderwijs is belangrijk, maar zal voor artsen, onderzoekers, behandelend en ondersteunend personeel nooit direct op de eerste plaats komen. Daarom is het van groot belang dat bibliotheken de primaire processen zo goed mogelijk ondersteunen en faciliteren. En dit moet veel verder gaan dan documentleverantie of simpelweg toegang verlenen tot wetenschappelijke informatie. Om het hoofd boven water te houden is het voor bibliotheken zelfs niet meer voldoende om de trends goed in de gaten te houden. Naar mijn mening moeten weten-

schappelijk bibliotheken meer deelnemen in projecten waarbij meer innovatie op de werkplek beschikbaar komt; ze moeten de integratie van bestaande informatiesystemen stimuleren, initiatieven tonen en samenwerken met de belangrijke spelers in de organisatie. Daarbij moet de bi-

blotheek kennis inbrengen van informatietechnologie, in een breed scala, zowel met betrekking tot de inhoud als de media waarmee content beschikbaar komt.

Toverinstrument

De smartphone, draadloos internet en de iPad hebben geleid tot een enorme vraag naar ondersteuning die niet meer te negeren is door de organisatie. Mensen zien deze mobiele apparaten niet meer als een verlengstuk van computer waar ze de toch al beschikbare informatie en tools ook op kunnen zien en gebruiken, maar als een 'toverinstrument' dat bestaande werkprocessen zowel intern als richting patiënten en studenten zal veranderen. Wat die veranderingen zullen zijn,

dat weten ze nog niet precies, maar iedereen wil het ontdekken en uitproberen. In zekere zin geeft de veelzijdige iPad een geweldige innovatieprikkel aan het individu (zie je wel het anders kan én beter!), en door het massale gebruik daardoor ook aan de organisatie.

De magie van de iPad

In februari 2011 startte de Centrale Medische Bibliotheek (CMB) van het UMCG het 'iPad on Loan'-project om meer mensen in de organisatie in staat te stellen de mogelijkheden van het apparaat te ontdekken. Acht identieke iPads voor twee weken te leen, vol met medische apps, e-books, e-journals en een keur aan mogelijkheden voor tekst- en dataverwerking in al zijn facetten

men nu echt gebruikt en nodig heeft aan informatie en dienstverlening van de bibliotheek. Het direct contact met een gemotiveerde, licht opgewonden, 'verse' iPad-gebruiker levert interessante conclusies en meningen op over het apparaat en de aangeboden inhoud, maar ook over de nut en het gebruik van al bestaande bibliotheekvoorzieningen en diensten.

Ontwikkelingen gaan snel

Men is bijzonder nieuwsgierig naar 'geschikte apps'. Het aanbod aan [medische apps](#) is nu al enorm en de [voorspellingen](#) hierover lopen al op naar een verdrievoudiging van het aantal medische apps in 2012. De vergelijking met de groei van de hoeveelheid medische informatie op het internet is snel gemaakt. Er is veel geld te verdienen in de medische sector in verkoop van medicijnen, instrumenten, apparatuur et cetera. Dit zorgt voor een wildgroei aan apps gericht op consumenten en medisch personeel. De bibliotheek kan hier goed werk verrichten door de wereld van de apps in kaart te brengen. Welke bestaande bibliotheek providers bieden al een app aan, of een voor [mobiel geoptimaliseerde website](#)? Hoe kan ik kwalitatief goed apps vinden? Waar vind ik informatie over de waardering van apps? Door het evalueren aan het eind van de leenperiode krijgen we een goed beeld welke apps voor welke vakgebieden echt nuttig zijn binnen het UMCG.

Als ik een voorschot zou moeten nemen op de uitkomst van het uitleenproject, dan is het de conclusie die ook door het interne iPad projectteam van de ICT van de Universiteit van Groningen getrokken werd: de werkelijke magie van de iPad ligt niet in de (medische) apps, maar in de verbetering van de workflow en efficiëntie. Onder andere door simpele eigenschappen als de draag-

('workflow'), zoeken en communicatie. De CMB wil niet alleen weten wat de iPad kan doen om de primaire processen van de individuele werknemer te verbeteren, of waar de grenzen liggen in het integreren met de huidige systemen, maar ook – door korte interviews en evaluaties – nagaan wat

baarheid, het snel opstarten, een lange batterijduur, de touch & swipe bediening en het overall gebruiksgemak.

De rol van de medische bibliotheek

Binnen de organisatie is het besef van dit innovatieve effect van de iPad sterk gegroeid. De bibliotheek is nu – door de opgedane kennis – betrokken bij vele initiatieven binnen het UMCG. Ter ondersteuning van het iPad-project is er een [wiki](#) gemaakt, een [Netvibes-site](#) over medische apps en een eigen Google CSE zoekmachine – [Medical APPs Search \(MAPPS\)](#) – voor het zoeken naar (informatie over) medische apps.

Het project heeft veel losgemaakt in het UMCG en veel ideeën voor gebruik zijn inmiddels in de organisatie gelanceerd: in direct patiëntencontact (gerichte informatie & visueel), in papierloos werken, in het onderwijs, enzovoorts. Voor medische bibliotheken zijn in de nabije toekomst – naar mijn mening – in ieder geval de volgende zaken belangrijk:

De ondersteuning van, en aanbod selectie voor mobile devices

Bibliotheken hebben zich altijd al terecht bemoeid met hoe de informatie bij de gebruiker komt, dus niet alleen de inhoud maar ook het middel. Het mobiele browsen zal in omvang het desktop browsen gaan overstijgen. Dus is het zorg op tijd 'onze' informatie in ieder geval geoptimaliseerd voor mobiel te krijgen en nadruk te leggen op het ontwikkelen van nieuwe content, primair voor mobiele apparaten: 'The mobile way will be the Highway'.

Er zullen **licentieverantien voor het kopen en verspreiden van apps** komen, vergelijkbaar met de e-journals ontwikkeling destijds. Kunnen we

straks e-books via apps verspreiden, of toegang tot informatie databases, en hoe zal dat gaan met site- of nationale licenties? De bibliotheek zal daar haar rol in moeten spelen, bijvoorbeeld door de opties van '[volume licencing](#)' voor organisaties te verkennen. Een ziekenhuis moet tenslotte beleid ontwikkelen over de inzet en het ge-

bruik van mobiele apparaten die medewerkers (en patiënten) meebrengen. Ook hierin (Mobile Device Management) moet de bibliotheek een rol spelen, aangezien het hier ook gelicentieerde data kan betreffen.

De integratie van medische informatie in mobiele apps en in Ziekenhuis Informatie Systemen (ZIS)

In plaats van een aparte app of mobiele site van de bibliotheek, zal de integratie in ZIS-systemen én in medische apps zelf veel belangrijker worden. De technologieontwikkeling in de ICT van gezondheidszorg maakt een innovatie door.

Dit maakt onder andere integratie mogelijk in zogenaamde Point-of-Care tools, dichtbij de patiënt, maar zorgt in de toekomst voor nog veel meer inzet van mobiele apparaten door het gebruik van WiFi. De [video van Daniel Kraft's](#) lezing hierover tijdens [TEDxMaastricht 2011](#), een congres over de toekomst van de gezondheidszorg, is verbluffend en een 'must-see'!

De ontwikkeling, beheer en verspreiding van 'inhouse' apps

In uw organisatie zijn ook pioniers bezig met het maken van eigen nuttige medische apps. Het is belangrijk deze pioniers te vinden en samen te werken om tijdig mogelijke integratie met bestaande informatiesystemen te realiseren.

Hierin zitten altijd elementen van medische informatie én bedrijfsprocessen. Om onafhankelijk te kunnen zijn van bestaande externe platformen of App Stores kan het ontwikkelen van een inhouse beheer- en distributie systeem voor apps (van Apple, Android, et cetera) belangrijk worden, waarbij de bibliotheek haar digitale content ook kan aanbieden.

Het gebruik van mobile devices in onderwijs iTunes U is een goed voorbeeld over het digitaal en mobiel beschikbaar stellen van onderwijsmateriaal. Het gebruik van mobiele apparaten in de dagelijkse onderwijspraktijk zal de komende jaren een

vlucht nemen. Het aantal [medische universiteiten](#) dat iPads als standaard gaat gebruiken binnen het curriculum groeit nu al sterk.

Zowel op het gebied van het aanbod als het gebruik dient de bibliotheek een faciliterende en adviserende rol te nemen, en – als het kan – een

proactieve houding aan te nemen. Het is beter om iets te doen, dan helemaal niets. Volgens Oliver Obst, een Duitse medische bibliothecaris van [ZweigBibliothek Medizin in Münster](#) is het iPad-leenproject voor bibliotheken in PR- en marketingopzicht hét beste idee sinds 'gesneden brood'. **db**

Guus van den Brekel is Medisch Informatie Specialist en Coördinator Elektronische Dienstverlening van de Centrale Medische Bibliotheek van het Universitair Medisch Centrum Groningen – <http://www.rug.nl/umcg/bibliotheek>